

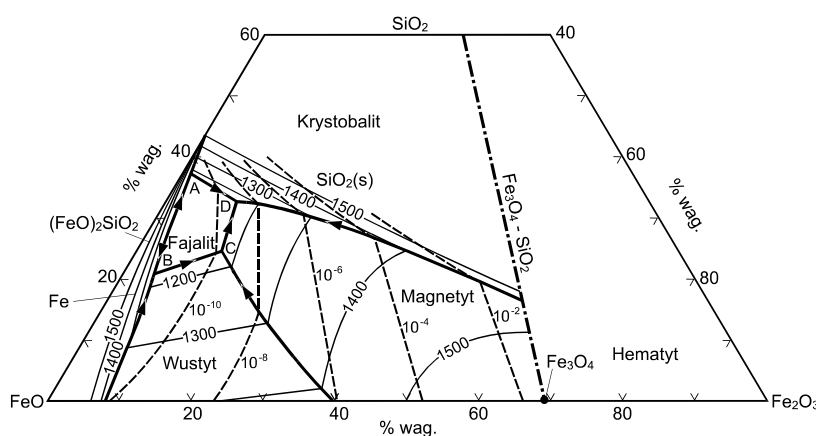
Osoby przystępujące do egzaminu kwalifikacyjnego na II stopień studiów stacjonarnych na kierunku Metalurgia mają możliwość wyboru jednej z dwóch propozycji pytań dla Metalurgii metali nieżelaznych lub Przeróbki plastycznej

METALURGIA – Metalurgia metali nieżelaznych

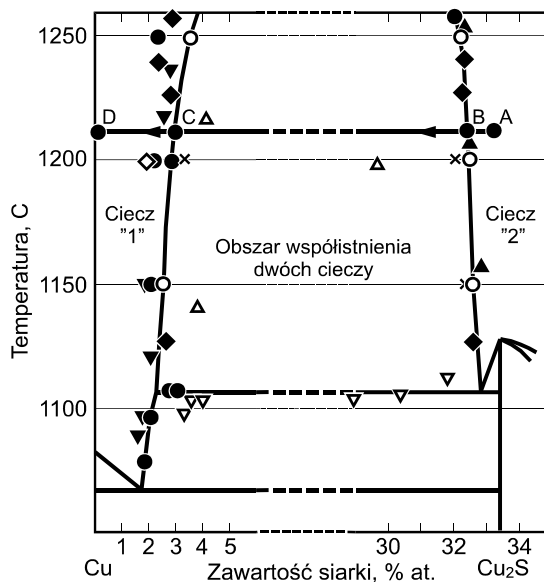
Pytania na rok akademicki 2014/2015

Pytania kierunkowe

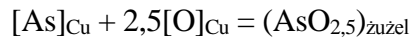
1. Pokaż na rysunku, jaki powinien być skład żużła w temperaturze 1300 °C podczas topienia kamienia miedziewego. Uzasadnij odpowiedź.

2. W oparciu o poniższy wykres, opisz drugi okres konwertorowania kamienia miedziewego.

3. Reakcję tworzenia się pięciotlenku arsenu As_2O_5 można wyrazić równaniem:

Współczynnik podziału arsenu pomiędzy żużłem (w skład którego wchodzi pięciotlenek arsenu i tlenek sodu oraz węglan sodu) i miedzią definiujemy równaniem:

$$L_{As}^{\text{żużel}/Cu} = \frac{(\%As)}{[\%As]} = \frac{K \sum (n)_{\text{żużel}} \gamma_{As} a_O^{2,5}}{\sum [n]_{Cu} \gamma_{AsO_{2,5}}}$$

Dlaczego do usuwania arsenu z miedzi stosujemy sodę (Na_2CO_3)?

4. Dla reakcji: $[S]_{Cu} + O_2 = SO_2$ stała równowagi w temperaturze 1473 K wynosi:

$$K = \frac{P_{SO_2}}{[\%S] \times P_{O_2}} \approx 10^6$$

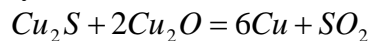
Dlaczego, mimo tak dużej stałej równowagi, nie zachodzi samoistne usuwanie siarki z miedzi?

5. Szybkość opadania kropeł miedzi przez warstwę żużła można w przybliżeniu określić za pomocą prawa Stokesa:

$$V = \frac{2}{9} g \times \left(\frac{\rho_{Cu} - \rho_{\text{żużel}}}{\eta_{\text{żużel}}} \right) \times r^2$$

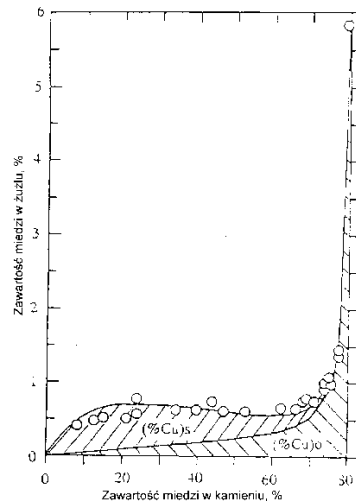
Przeprowadź dyskusję tego wyrażenia pod kątem zminimalizowania strat miedzi w żużłu w formie zawieszonych wydzieleń metalu.

6. W jakich procesach otrzymywania miedzi zachodzi reakcja:

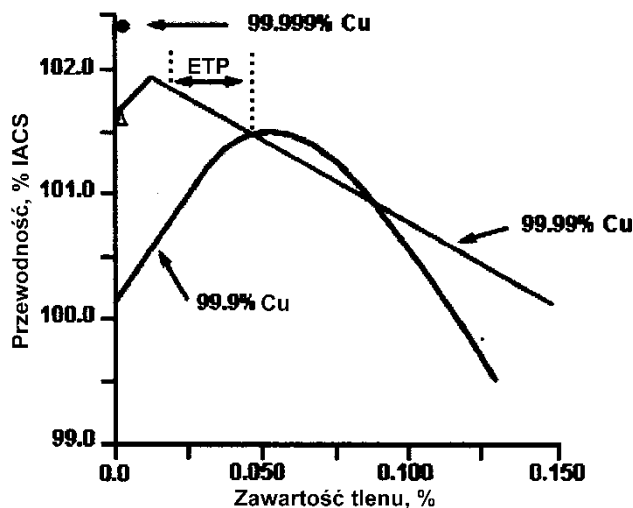

jaki musi być minimalny stopień utlenienia siarki w szybkiej reakcyjnym procesie jednostopniowego?

7. Na czym polega pasywacja anodowa w procesie elektrolizacji miedzi? Jak wpływa obecność S, Ag i As w anodzie na proces pasywacji?
8. W jaki sposób prowadzimy proces elektrolizacji miedzi, aby usunąć z niej pierwiastki bardziej elektropoztywne od miedzi?
9. Miedź występuje w żużlu w formie tlenkowej, jonowej i siarczkowej, jeśli jest on w równowadze z kamieniem miedziowym. Stężenie Cu w żużlu zmienia się w sposób pokazany na rysunku. Jaki praktyczny wniosek został wyciągnięty w praktyce przemysłowej z poniższej zależności?

10. Jak wytłumaczysz zmianę przewodności miedzi od zawartości w niej tlenu?

11. Proces prażenia koncentratów Zn-Pb na taśmie D-L.
12. Proces Imperial Smelting i kondensacja par Zn.
13. Proces ługowania prażonki.
14. Oczyszczanie roztworu $ZnSO_4$ przed elektrolizą.
15. Rola nadnapięcia wodoru w procesie otrzymywania cynku i wpływ parametrów elektrolizy na nadnapięcie wodoru i wydajność prądową.
16. Rafinacja cynku przez rektyfikację.
17. Ogólna charakterystyka metod otrzymywania ołowiu.
18. Omówić proces odmiedziowania ołowiu.
19. Proces rafinacji ołowiu od As, Sn, Sb i Bi.
20. Odsrebrzanie ołowiu i przerób piany srebronośnej.
21. Uzasadnić, dlaczego aluminium otrzymują się poprzez elektrolizę w stopionych solach fluorkowych zamiast w roztworach wodnych.
22. Charakterystyka surowców glinonośnych na podstawie wartości modułu krzemionkowego.
23. Zasada metody Bayera w układzie $Na_2O-Al_2O_3-H_2O$.
24. Własności technicznego tlenku glinowego do procesu elektrolizy.
25. Polaryzacja elektrod w procesie elektrolizy tlenku glinowego i jej przyczyny.

26. Wpływ liczby kriolitowej na temperaturę topnienia elektrolitu i rozpuszczalność tlenku glinowego.
27. Wpływ zawartości tlenku glinowego na składowe napięcia elektrolizera do otrzymywania aluminium.
28. Wpływ napięcia elektrolizera oraz wydajności prądowej na zużycie energii elektrycznej w procesie elektrolizy tlenku glinowego.
29. Zastosowanie reguły przekory do procesu otrzymywania bezwodnego $MgCl_2$ z biszofitu.
30. Podstawy termodynamiczne otrzymywania magnezu metodą silikotermiczną.
31. Omów zasady termodynamiki: pierwszą i drugą.
32. Omów różnicę między potencjałem termodynamicznym Gibbsa, a potencjałem chemicznym (μ).
33. Wyprowadź i omów równanie Clausiusa-Clapeyrona.
34. Omów pojęcia izotermy i izobary van't Hoffa.
35. Wyjaśnij regułę faz Gibbsa.
36. Równanie Gibbsa-Duhema i jego zastosowanie.
37. Przedstaw prawo Raoult'a i prawo Henry'ego oraz omów standardy aktywności.
38. Definicja szybkości reakcji chemicznej.
39. Omów zachowanie elektrody w warunkach równowagi i w warunkach polaryzacji.
40. Na przykładzie prostego układu eutektycznego omów metodę jego obliczenia.
41. Omów mechanizmy transportu ciepła, masy i pędu. Przedstaw zapis matematyczny prawa Fick'a, prawa Fourier'a i prawa Newton'a.
42. Przedstaw i omów znaczenie fizyczne równań opisujących nieizotermiczny przepływ płynu nieściśliwego.
43. Zdefiniuj pojęcie warstwy przyściennej w przepływie izotermicznym i nieizotermicznym, omów jej znaczenie w analizie zjawisk wymiany masy i energii.
44. Zdefiniuj: pojęcie laminarnego i turbulentnego przepływu płynu, pojęcie płynu doskonałego i rzeczywistego, pojęcie płynu nieściśliwego. Omów znaczenie tych pojęć w analizie zjawisk transportu masy, ciepła i energii.
45. Zdefiniuj pojęcie liczby podobieństwa, omów znaczenie fizyczne liczb Reynolds'a, Nusselt'a, Biot'a. Omów zastosowanie liczb podobieństwa w analizie zagadnień transportu.
46. Zdefiniuj pojęcia absorpcyjności i rozpraszania energii promienistej, podaj przykłady gazów o zerowej i niezerowej absorpcyjności. Jakiego typu gazy obecne w atmosferze ziemskiej odpowiedzialne są za występowanie tzw. efektu cieplarnianego?
47. Sformułuj prawo promieniowania ciał doskonale czarnych, omów pojęcia transmisyjności, refleksyjności i absorpcyjności powierzchni ciał stałych.
48. Zdefiniuj pojęcie zmiennej i danej statystycznej oraz pojęcie rozkładu statystycznego (w tym pojęcie gęstości rozkładu i dystrybuanty rozkładu statystycznego).
49. Zdefiniuj pojęcie testu statystycznego. Omów zastosowanie testów statystycznych w analizie danych empirycznych.
50. Omów teoremat Czebyszew'a i jego znaczenie w badaniach eksperymentalnych. Skonfrontuj wnioski z teorematu Czebyszew'a z pojęciem przedziału ufności rozkładu statystycznego Gauss'a.

Pytania uzupełniające

1. Rodzaje oddziaływań podstawowych i wiązań międzyatomowych oraz ich konsekwencje dla ciała stałego – sprężystość kryształów.
2. Struktura i sieć krystaliczna – opis matematyczny elementów i zespołów elementów sieci.
3. Defekty struktury krystalicznej – podział, opis i właściwości.
4. Dyfuzja i samodyfuzja w ciele stałym – istota, opis i zależności od parametrów termodynamicznych.
5. Krystalizacja – mechanizmy, zależności od szybkości zmian temperatury. Tworzenie mono- i polikryształów.
6. Stopy metali – definicje i określenia elementów oraz pojęcia i rodzaje faz w stopach z uwzględnieniem układów równowagi faz.
7. Umocnienie metali i stopów i ich związek z procesami strukturalnymi w ciele stałym.
8. Strukturalne skutki deformacji plastycznej – mechanizmy deformacji plastycznej.
9. Podział i zasady obróbek cieplnych uplastyczniających w metalach i stopach.
10. Ulepszanie cieplne i utwardzanie wydzieleniowe w metalach i stopach.
11. Definicja naprężenia i stanu naprężenia, aksjator i dewiator stanu naprężenia, przykłady.
12. Kryterium plastyczności Tresca, kryterium Hubera-Misesa. Interpretacja geometryczna.
13. Krzywa umocnienia. Konstrukcja krzywej umocnienia. Praca czystego odkształcenia plastycznego.
14. Prędkość odkształcenia i jej rola w procesach przeróbki plastycznej metali.
15. Modele tarcia w procesach przeróbki plastycznej. Współczynnik tarcia. Czynniki tarcia.
16. Warunki ograniczające proces walcowania w pojedynczych klatkach oraz w układzie ciągłym.
17. Metody ciągnięcia rur i uzyskiwane wartości λ .
18. Procesy kształtowania blach – otrzymywanie wyrobów o powierzchni nierozwijalnej (wymienić, narysować schematy, krótko scharakteryzować).
19. Idealna przedkuwka i etapy jej konstruowania.
20. Przebiegi sił w procesach wyciskania współbieżnego i przeciwbieżnego.

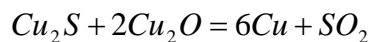
Pytania kierunkowe

1. Definicja odkształcenia. Odkształcenie względne i rzeczywiste, relacje między nimi.
2. Prawo stałości objętości, objętość przemieszczona, równanie ciągłości strugi.
3. Definicja naprężenia i stanu naprężenia, aksjator i dewiator stanu naprężenia, przykłady.
4. Klasyfikacja stanów naprężenia, naprężenie oktaedryczne.
5. Niezmienniki stanu naprężenia. Przykłady i ich interpretacja.
6. Układ główny naprężeń, naprężenia główne, równanie wiekowe.
7. Kryterium plastyczności Tresca, kryterium Hubera-Misesa. Interpretacja geometryczna.
8. Granica plastyczności. Interpretacja w pojęciu energetycznego kryterium plastyczności.
9. Zmiana własności mechanicznych i fizycznych metalu podczas przeróbki plastycznej na zimno.
10. Próba jednoosiowego rozciągania. Parametry krzywej rozciągania i ich interpretacja.
11. Krzywa umocnienia. Konstrukcja krzywej umocnienia. Praca czystego odkształcenia plastycznego.
12. Prędkość odkształcenia i jej rola w procesach przeróbki plastycznej metali.
13. Modele tarcia w procesach przeróbki plastycznej. Współczynnik tarcia. Czynniki tarcia.
14. Stan naprężenia i odkształcenia w procesie płaskiego walcowania blach.
15. Stan naprężenia i odkształcenia w procesie kołowo-symetrycznego ciągnięcia i wyciskania.
16. Idea podstawowych metod walcowania i uzyskiwane wyroby finalne.
17. Warunki ograniczające proces walcowania w pojedynczych klatkach oraz w układzie ciągłym.
18. Definicja zjawiska poszerzenia i wpływ czynników na jego wartość.
19. Zjawisko wyprzedzenia, jego rola w procesie walcowania oraz wpływ czynników na jego wartość.
20. Nacisk jednostkowy i jego rozkład na długości łuku styku pod wpływem warunków realizacji procesu walcowania.
21. Siła w klasycznym procesie ciągnięcia i metody jej zmniejszenia.
22. Metody ciągnięcia rur i uzyskiwane wartości λ .
23. Naszkicować zestaw narzędzi do ciągnięcia rur na korku pływającym, omówić proces.
24. Porównać metody ciągnięcia liniowego i bębnowego.
25. Metody intensyfikacji procesu ciągnięcia.
26. Siły występujące w procesie cięcia nożycami i ich skutki praktyczne.
27. Wpływ luzu na przebieg cięcia i stan powierzchni rozdzielania w procesie wykrawania.
28. Zjawiska towarzyszące procesowi gięcia plastycznego metali na zimno.
29. Procesy kształtowania blach – otrzymywania wyrobów o powierzchni nierozwijalnej (wymienić, narysować schematy, krótko scharakteryzować).
30. Zjawiska ograniczające proces wytlaczania blach i sposoby jego intensyfikacji.
31. Wyroby kute i metody ich otrzymywania.
32. Projektowanie odkuwki matrycowej na tle rysunku wyrobu gotowego.
33. Istotne różnice w technologii kucia odkuwek okrągłych i wydłużonych.
34. Idealna przedkuwka i etapy jej konstruowania.
35. Stopień przekucia wlewków i jego wpływ na osiągnięte własności mechaniczne.
36. Wyroby wyciskane i sposoby ich otrzymywania.
37. Przebiegi sił w procesach wyciskania współbieżnego oraz przeciwbieżnego.
38. Narzędzia przeznaczone do wyciskania różnych wyrobów.
39. Metody regulacji płynięcia metalu stosowane w procesach wyciskania.

40. Sposoby osiągnięcia izotermicznych warunków wyciskania.
41. Czynniki decydujące o szybkości rekrytalizacji i końcowej strukturze metali i stopów poddanych wyżarzaniu (po odkształceniu „na zimno”).
42. Wzajemne oddziaływanie procesów wydzielania i rekrytalizacji podczas wyżarzania stopów przesyconych i odkształconych (odkształconych „na zimno”).
43. Wpływ zdrowienia dynamicznego na krzywą σ - ϵ , strukturę i własności odkształconego materiału.
44. Strukturalne i mechaniczne skutki rekrytalizacji dynamicznej.
45. Związek między naprężeniem uplastyczniającym, wielkością ziarna (podziarna) a temperaturą i prędkością odkształcania podczas wysokotemperaturowego odkształcania.
46. Wpływ warunków odkształcenia (temperatury, prędkości i stopnia odkształcenia) na procesy zachodzące w czasie wyżarzania po wysokotemperaturowym odkształceniu.
47. Strukturalne czynniki, powodujące umocnienie metali i stopów.
48. Zmiany strukturalne podczas starzenia stopów aluminium serii 2000 (Al-Cu,Mg) i ich wpływ na własności wyrobów.
49. Wpływ warunków obróbki cieplnej na zmiany strukturalne i własności stopów aluminium serii 7000 (Al-Zn,Mg,Cu).
50. Obróbka cieplna stopów aluminium serii 6000 (Al-Mg-Si) – procesy strukturalne i ich wpływ na własności wyrobów.

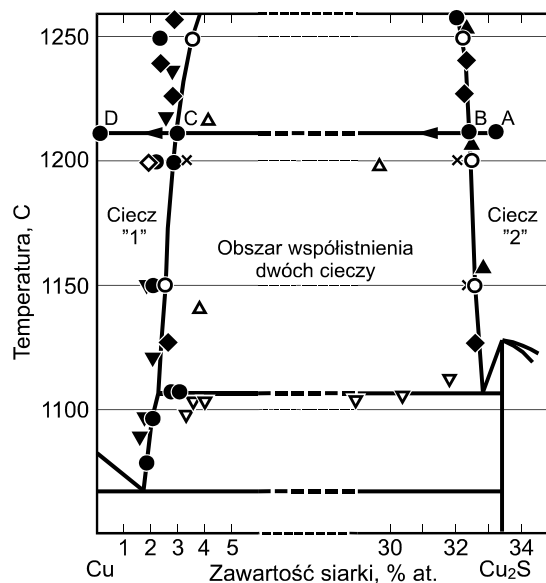
Pytania uzupełniające

1. Definicja szybkości reakcji chemicznej.
2. Wyjaśnij regułę faz Gibbsa.
3. Ogólna charakterystyka metod otrzymywania ołowiu.
4. Uzasadnij, dlaczego aluminium otrzymuje się poprzez elektrolizę w stopionych solach fluorkowych zamiast w roztworach wodnych.
5. Wpływ napięcia elektrolizera oraz wydajności prądowej na zużycie energii elektrycznej w procesie elektrolizy tlenku glinowego.
6. Proces prażenia koncentratów Zn-Pb na taśmie D-L.
7. Rafinacja cynku przez rektyfikację.
8. W jakich procesach otrzymywania miedzi zachodzi reakcja:

jaki musi być minimalny stopień utlenienia siarki w szybie reakcyjnym procesu jednostopniowego?

9. W jaki sposób prowadzimy proces elektrorafinacji miedzi, aby usunąć z niej pierwiastki bardziej elektroujemne od miedzi?
10. W oparciu o poniższy wykres, opisz drugi okres konwertowania kamienia miedziowego.

11. Rodzaje oddziaływań podstawowych i wiązań międzycząsteczkowych oraz ich konsekwencje dla ciała stałego – sprężystość kryształów.
12. Struktura i sieć krystaliczna – opis matematyczny elementów i zespołów elementów sieci.
13. Defekty struktury krystalicznej – podział, opis i właściwości.
14. Dyfuzja i samodyfuzja w ciele stałym – istota, opis i zależności od parametrów termodynamicznych.
15. Krystalizacja – mechanizmy, zależności od szybkości zmian temperatury. Tworzenie mono- i polikryształów.
16. Stopy metali – definicje i określenia elementów oraz pojęcia i rodzaje faz w stopach z uwzględnieniem układów równowagi faz.
17. Umocnienie metali i stopów i ich związek z procesami strukturalnymi w ciele stałym.
18. Strukturalne skutki deformacji plastycznej – mechanizmy deformacji plastycznej.
19. Podział i zasady obróbek cieplnych uplastyczniających w metalach i stopach.
20. Ulepszanie cieplne i utwardzanie wydzieleniowe w metalach i stopach.

Kandydat udziela pisemnej odpowiedzi na dwa pytania kierunkowe i jedno uzupełniające.